

Mottagare

Tekniska nämnden

Remiss - SOU 2024:82 - Ökad VA-beredskap

Förslag till beslut

Tekniska nämnden ställer sig positiv till utredningens förslag i SOU 2024:82 Ökad va-beredskap, och i det fortsatta arbetet lyfta behovet av tydlig nationell styrning, rimliga och genomförbara krav samt förstärkt statligt stöd för att säkerställa en robust och långsiktigt hållbar VA-beredskap.

Sammanfattning

SOU 2024:82 – *Ökad va-beredskap* har tagits fram med syftet att långsiktigt säkra en av samhällets mest grundläggande funktioner: trygg och stabil tillgång till dricksvatten och en fungerande avloppshantering. Detta är inte bara en teknisk fråga utan en avgörande del av vår nationella och lokala säkerhet, välfärd och samhällsberedskap. Tillgången till vatten är en demokratisk rättighet – och den måste skyddas även i tider av kris, oavsett var i landet man bor.

I ljuset av det försämrade säkerhetspolitiska läget i vår omvärld, ökande klimatrelaterade risker och ett samhälle som blir allt mer beroende av fungerande tekniska system, ser staten ett behov av att stärka motståndskraften i våra allmänna vattentjänster. Utredningen pekar på sårbarheter som redan idag påverkar samhällsviktig verksamhet – och som vid en större störning riskerar att få allvarliga konsekvenser för människors hälsa, miljön och vår gemensamma trygghet.

Det övergripande syftet med förslagen är att:

- **Stärka kommunernas och nationens beredskap** att hantera allvarliga störningar i VA-försörjningen – inklusive extrema väderhändelser, elavbrott, cyberattacker och militära hot.
- **Skapa tydligare ansvarsfördelning och styrning** i beredskapsarbetet inom VA-sektorn, där staten stödjer men kommunerna fortsatt är huvudansvariga för genomförandet.
- **Ge kommunerna bättre verktyg och ekonomiska förutsättningar** att investera i reservkapacitet, driftsäkerhet och långsiktig resiliens.
- **Säkerställa att samhällsviktiga verksamheter som sjukvård, äldreomsorg och räddningstjänst alltid har tillgång till vatten**, även under exceptionella förhållanden.

Ett viktigt motiv bakom utredningen är också att skapa **rättvisa och**

likvärdighet mellan kommuner, oavsett storlek eller geografiskt läge. Med ökade krav på lokal beredskap följer också ett ansvar för staten att bidra till utjämning av förutsättningar – både genom tydliga regelverk och genom ett nytt nationellt investeringsprogram för robusta VA-system.

Utredningen lyfter särskilt behovet av **kommunal samverkan**, kompetensutveckling och bättre digitala verktyg för planering och krisledning. På så sätt ges varje kommun – oavsett storlek – möjligheten att leva upp till ett modernt beredskapsansvar. Det handlar inte bara om teknik och infrastruktur, utan även om att bygga en kultur av proaktivt ledarskap, riskmedvetenhet och samordnat ansvarstagande.

I en tid där tillgång till rent vatten globalt betraktas som en strategisk resurs och potentiell konfliktyta, utgör utredningens förslag ett tydligt ställningstagande: Sverige ska ha ett vattensystem som är hållbart, demokratiskt tillgängligt och skyddat mot störningar – nu och i framtiden.

Bedömning

Remissvar redovisas i separat bilaga.

Bedömning av konsekvenser i tvärperspektiv

1. Rättslig grund/rättsligt perspektiv

Bedömningen är utredningen är förenligt med gällande lagstiftning genom Lagen om allmänna vattentjänster (2006:412) kräver att kommunerna säkerställer tillgång till dricksvatten även vid störningar, Lagen om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (2006:544), förpliktar att genomföra risk- och sårbarhetsanalyser samt upprätta beredskapsplaner för kriser. Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten (SLVFS 2001:30) ställer tydliga krav på kvaliteten och säkerheten i dricksvattenleveranserna.

2. Ekonomiskt perspektiv

Bedömningen är att utredningen inte innebär nya åtaganden med hänvisning till ansvarsprincipen och att teknikförvaltningen behåller sitt ansvar även under en samhällsstörning. De åtgärder som SOU 2024:82 tar upp arbetar redan förvaltningen med men behöver enligt SOU 2024:82 intensifiera arbetet eller i vissa fall utveckla viss befintlig dokumentation. Dock kommer nog utredningens förslag om höjning av förnysetakten på ledningsnätet, ökad reservkapacitet m.m. innebära höjning av VA-taxan.

3. Barnperspektiv

Utredningen är i linje med barnkonventionens grundprinciper, exempelvis artikel 6. Barn kan bli särskilt utsatta vid samhällsstörningar (kriser och krig). Utredningen bidrar till ökad förmåga att hantera samhällsstörningar som i förlängningen bidrar till barnets bästa.

4. Jämställdhetsperspektiv

Utredningen berör jämställdhet främst indirekt genom att säkra tillgången till vatten och avlopp för alla, även vid kris. Eftersom kvinnor ofta är mer beroende av fungerande samhällsservice i krissituationer, kan förslagen bidra till ökad trygghet och jämlikhet. En robust VA-beredskap stärker särskilt skyddet för sårbara grupper, där kvinnor ofta är överrepresenterade, exempelvis ensamstående hushåll med barn eller äldre kvinnor.

5. Landsbygdssäkring/geografiskt perspektiv

Förslagen i SOU 2024:82 är viktiga även för landsbygden, där sårbarheten i VA-försörjningen ibland är större. Utredningen bidrar till ökad geografisk likvärdighet, men kräver att staten säkerställer resurser och stöd till mindre kommuner med begränsad kapacitet.

6. Klimat och miljöperspektiv

SOU 2024:82 stärker klimatanpassningen genom att ställa krav på robust VA-försörjning vid extremväder och långvarig torka. Förslagen främjar en hållbar hantering av vattenresurser och bidrar till minskad miljöpåverkan vid kris och höjd beredskap.

Beslutsunderlag

Tjänsteskrivelse teknikförvaltningen daterad 2025-06-05
Remissvar
Remiss – SOU 2024:82 – Ökad va-beredskap 2025-04-02

Teknikförvaltningen

Patric Ramberg
Teknisk direktör

Skickas till

Klimat- och näringslivsdepartementet via e-post till
kn.remissvar@regeringskansliet.se och med kopia till
kn.nm@regeringskansliet.se. Ange diarienummer KN2024/02460 och
remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet.